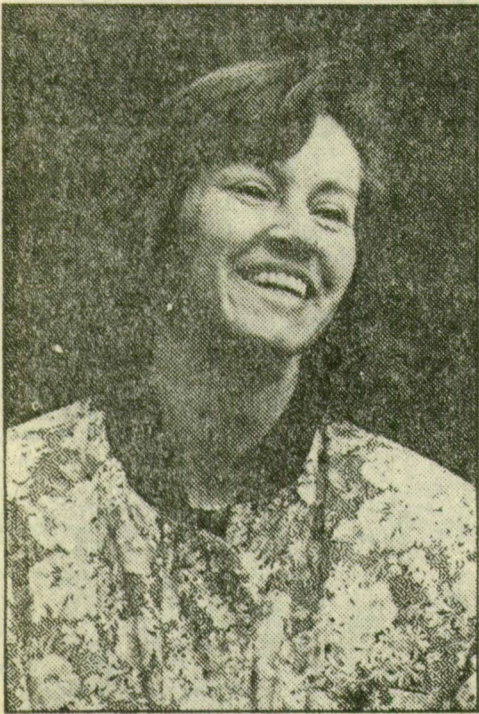

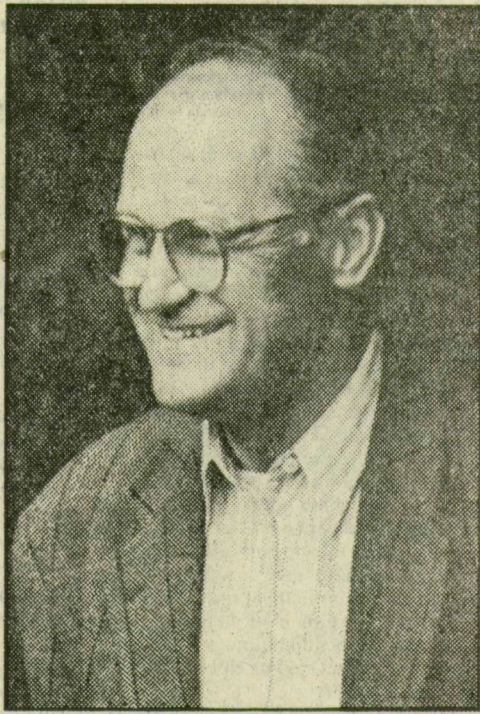

Szabadságbeszélgetések egy út mentén

Andrea Siedler, vagyis Siedler Andrea az antológia magyar nyelvű szövegeinek németre fordítója. Két címe van, egy bécsi és egy soproni. Akár csak nyelve, a magyar, és a német.

Akörül egy hétig tartó osztrák–magyar irodalmi randevú vacsorákban, kirándulásokban és persze felolvasóestekben, beszélgetésekben is bővelkedett. Például a JATE ásatthalmi alkotóházában szakértő tolmácsok segítségével az osztrák írók elmondták, hogy az ő viszonyaik között nagyon nehéz publikálási lehetőségekhez jutni, egyáltalán a nyilvánosság elé tárni a műveket. Viszont a „beérkezés” után könnyű a „bentmaradás”, mert a kiadók szinte lektorok nélkül dolgoznak. A szerzők beszélgetéséből kiderült, hogy az osztrák fiatal irodalom elsősorban a távolságtartásra, az objektivitásra törekszik, s a hosszú, monumentális szövegekből kell az alkotó személyének fölsejtenie. Ezzel szemben a fiatal magyar irodalomra sokkal inkább jellemző – mondták az osztrák írók – a személyes, érzelmesebb hangvétel, a történet középpontjában a lírai én a meghatározó. A történet az író sorsává válik. A Fekete házban elhangzott szövegek Andrea Seidler és Szajbely Mihály fordításában egy kétnyelvű antológiában jelennek meg a grazi Droschl kiadónál. Az antológia szerzői: Evelyn Schlag, Michael Donhauser, Peter Waterhouse, Lucas Cejpek, Walter Grond, Abody Rita, Hévízi Ottó, Sijj Ferenc, Szilasi László, Darvasi László és Podmaniczky Szilárd.

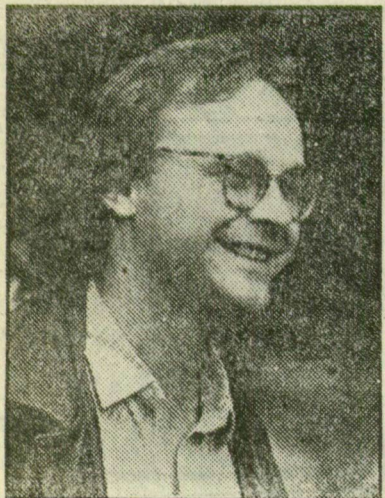

Maximilian Droschl úr, a grazi könyvkiadó, fiatal írók barátja. Magyarországra jövet, Veszprém határában karambolozott, kocsija a frontális ütközés következtében teljesen tönkrement, neki és feleségének azonban haja szála se görbült.

LUCAS CEJPEK elpárologni nyomtalanul

egyszerűen csak írni, de miről? ez az éppen tovább nem lehet húzni. akkor helyettesíteni kell. a semmi által például, vagy tűnés. írni írni, túl a papír szélén, kifele. szó mondat oldal asztal padló falak meneteket, csak szavak. egy szó, melyből adódik a következő. írni. ilyen egyszerűen nem megy. tovább kell töprengeni. eltűnni, de hogyan, mitől és merre. ráunásig. az írás mindig undorral kezdődik, kit érdekel a félelem az üres papírtól, az írás annyit jelent, mint újírás szükségképpen eredetivé teszi azt, aki belebocsátja. a valóság csak az íráson át válik valóságossá. tehát mégsem újírás. inkább rögzítés. az írás sok lehetséges dolgot felszabadít. meg az író. egy szóval az ember annyit ér, mint bármely más szó. szerző. az a helyzet, hogy így hívják minket, a szóban társadalmilag éljük meg magunkat. a szavakban történelmileg. az írás mindig túlmutat rajtunk. messzebbre mint gondoltuk volna, mint ahogyan képzelniük tehát szigorúan és pontos az író. pontatlanságok jelentkeznek. lehetőség szerint kis betűvel írjuk őket. lehetőség szerint kevés sűrűségi veszteség, gyors szavak. a nagy dolgokat nagy betűvel írjuk. magától értetődően határozott névelővel. természet, a természet, a vallás, a piac nem a mi dolgunk. a szent együgyűség, három szó. két mondat és kész. a szabad piacnak szüksége van a tekintélyelvű egyházra, mint erkölcsi kárpótlásra. a politika válságmanagement-ként oldódik fel a környezetben. fátylat rá és írni minden erőnkkel. ez nem üres ígéret. az írás folyamatos botlásaiban teljesebbé ki. minden szó tántorog. szédül. legjobb ha kézen fogjuk magunkat. fejen lábon. rövidzárlat.

(részlet)
Fordította: Szajbely Mihály

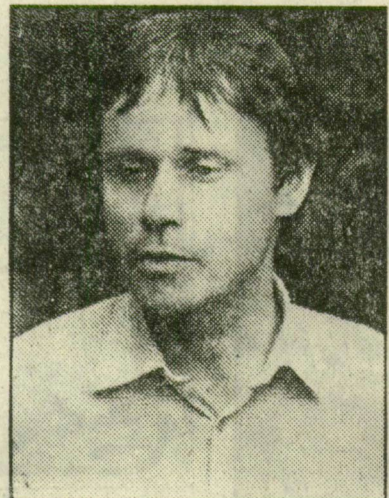

Lucas Cejpek. Az ideológus, aki szerint a magyar irodalom erősen érzelemű.

PETER WATERHOUSE Szabadságbeszélgetések egy út mentén

Tudniuk kell, hogy a fenség és a por különös kapcsolatban álltak. Hogy ott a magasban. autópályák csomópontjaiban. kicsik futottak, fenséges volt ez is, mely néha durván hangzott, néha tökéletesen. Itt lenn nem nőtt fü és nagyok voltak az árnyékok. Nem létezett többé ének és a plakátokon szavak álltak. mint: Menj el! Maradj ott, ahol vagy! Most menj! Ki vagy te? Végy egy gyorsabb autót! Alj meg! Ki vagy te? Gyorsan! Siessél, csódtomeg! Ha van erőd. Istenisd ezt a versenyt! Öld meg magad! Ki vagy te? Hiszen forradalom van! Semmi egzisztenciád sincsen! Akkor hát mid van? Ah, hogy nézett ki az arcom. mint egy deformálódott táj. Szép, azt kellene mondanom? Hát kinek kellene ezt mondania? Nagy volt. Elhízott ember voltam. A lábaimon szép nagy csizmákat viseltem. Mit tettem? Találtam egy eladópultocskát Mit árultam? Mindent. Például széket loptam, melyet valaki – régebben? mostanában? – kiállított. Erényből és erőszakból kikeverve álltam aztán, körülöttem ott a felhalmozott profit, láttam persze, csarnokokban feküdt védetten, minden út feléje csillogott művészin törtétt keresztül a tájon és szilárd volt, néha szép mint egy allé, néha a legszebb a mezők között. És én mégis csak a kicsit, a legkevésbé szeretném szeretni, vagy az utat tudnom kellene-e, hogy mélyen az életembe markoltam? És hogy vajda voltam? Ujjaim tolvajujjak és dajkaujjak voltak egyszerre. Tulajdon, tulajdon: még szert kell tennem valami tulajdonra, egyszer már ebbe az irányba kellene ösztökélnem magam, még egyszer megnevesedés és csenésmentes jövő és méltóságok. Most a szégyen ideje jött el. Dajkaujjakkal tartom a szégyent úgy hogy egy se akarjon közülük rosszat a kicsiny aranyórának. Hogy hívják hát a picit? Siemens tremens. Rögönitélő szülés. Kiemeltem a csillogásból. Ki vagy te, ez volt a kérdés.

(részlet)
Fordította: Szajbely Mihály

Peter Waterhouse, aki modern pástorköltményeket ír. Meg kell találni az idilt, mondta. A világ, úgy ahogy van, elfogadhatatlan.

MICHAEL DONHAUSER A mezei turbolya

„Ervényiragaitól nem ritkán egész mezők tűnnek csaknem fehérnek az első kaszálás előtt.”
Otto Schmeil: Növénytan

Ahogy a mező fölé emeli fehér ernyőit. (Így terjeszkedik: felemelkedő.) Egy gondolat formáját ölti most magára. (Gondolat gondolására való képtelenségben: Turbolyának gondolom a turbolyát.) Nyelvileg eléggé: anyagszerű. Gondolatilag eléggé: éteri. Így (szára állványzatán) piramist emel fölfele. Ipszilonalakúan vagy: a feje tetejére állítva. Felemeli (elgondoltként) a magasba: a mezők fölé. Az öröm piramisalakú háza ő, gondolataim számára. Fehér ernyői: túlsordulnak. (Hát sietniük kell a szavaknak.)

Tehát kicsattan a turbolya. Ám taglejtések nélkül: inkább állványzatszerűen. Színpadiasság, vagy csattanó vagy virág nélkül. (Inkább az árnyékbokszoló módján.) Mintha felkutatná a mező feletti teret: A mezei füvek csúcsa feletti állapotot: (Melyet a mező mezőszerűségénél fogva teremtet.) (Vagy: a tér, amelyet Francis Ponge mezőgyártói funkciójánál fogva készített.) A turbolya felméri azt: szétcsapva karjait. Mégis inkább gyöngéden, nem robbanásszerűen, nem végérvényesen. És így karjai hatótávolságán túl kifelé: Miközben nem nyújt ki semmiféle kart, inkább integet: az ernyőivel. Mégis (még egyszer) heveség nélkül: minden kifejezőkényszer ellenére. Csak írás: de nem írja bele magát a mezőbe. Inkább hézagokat terem (karjai sokasága között). Szabadtereket, örömtereket, gondolat-szüneteket. (A turbolya nem a turkálból, karcból, beírból származik. A név: teherbírása az ékes mezőn való fölfelemelkedés. A görög „chairéphyllon”: örömevel szóból származik.) Görög mező a latin, a „pratus” fölött. Mintha a készség felül szeretne volna műlni önmagát: Hogy ernyői fehér habként vonják be a mezőt.

(részlet)
Fordította: Szajbely Mihály

Nincs felvételünk Michael Donhauserrel, akivel egy alkalommal arról beszélgettünk, megélhet-e írásaiból a fiatal osztrák költő. Michael elmondta, hogy amikor első könyve megjelent, igen sok díjat s ösztöndíjat kapott, s ezekből három-négy évig valóban meg tudott élni. Ezután azonban alkotói válságba került, az ösztöndíjak is elfogytak, így jó ideje kénytelen a bátyja anyagi támogatására hagyatkozni. De mintha lassanként visszatérne az alkotókedve.

EGY ÚR GRAZBÓL

Aki a „fiatal” irodalomra szavazott

Droschl úrral, az irodalmi rendezvénysorozat finanszírozójával a búcsúest előtt beszélgetünk.

– *Természetes-e az ilyen jellegű mecenatúra, hogy utaztatja és összeismerteti a fiatal írókat, s hogy ekkora hangsúlyt fektet a személyes kapcsolatokra?*

– Jómagam eredetileg is a fiatalabb irodalmat szerettem, ezért aztán Ausztriában is ezt támogatom, gyakorlatilag csak fiatal írók könyvét jelentettem meg. Ha egy külföldi országra figyelek, mint teszem azt most Magyarországra, ugyanez az elv vezérel. Egyszerűen feladatomban tekintem „becserkészni” a tehetséges pályakezdő írókat, hogy a lehetőségekhez mérten felkaroljam és támogatassam őket. Külföldi kapcsolatokat először Jugoszláviában teremtettem, ahol rátaláltam egy irodalmi kör íróira, költőire, megtetszettek nekem, néhányuk könyvét meg is jelentettem.

Szerettem volna egy ötnyelvű folyóiratot is alapítani. Ez sajnos pénzügyi okok miatt nem sikerült. Az ilyen találkozókkal, mint a szegedi, ahol a költők személyesen is megismerkedhetnek egymással, ezt a nekem még mindig nagyon hiányzó folyóiratot akarom pótolni.

– *Mint kiadónak nem túlságosan kockázatos vállalkozás-e ilyen mértékben a fiatal irodalomra alapoznia működését?*

– Kockázat?... Nem érzem annak. Vagy ha úgy

tetszik, nem fogadom el, hogy rizikós vállalkozásokat csináljak. Ausztriában tradicionálisan mindenki visszafelé figyel. Azt szeretném, ha az olvasók olykor-olykor előre is tekintenének.

– *Láttuk, kiadta német nyelven Garaczi László könyvét is? Ez hogyan történt?*

– Magyar fiatalok felolvasóestet tartottak Grazban, köztük Garaczi is. Egyszerűen megtetszett nekem.

– *Úgy hallottam, hogy e most készülő antológiával és a symposium színhelyével kapcsolatban is ragaszkodott a vidéki jelleghez.*

– Ausztriában, éppúgy mint Magyarországon Budapestnek, Bécsnek is nyomásztóan nagy szerepe van, annak ellenére, hogy fokozatosan nő a kisvárosok jelentősége. Az osztrák kultúrában Grazé, például. A költők, írók mind többen vidékre, olykor egészen kis falvakba költöznek, ott hagyva a kultúranyomorító kormányshékhelyt. Ezért gondoltam, hogy itt, Magyarországon is érdemes lehet a vidéket megkeresni. Nem csalódtam. Beigazolódtott a számításom, hogy egy ilyen „kisvárosban”, mint Szeged, könnyebben meg lehet szervezni a dolgokat. Örülök, hogy így történt.

DAL

Az oldalt Darvasi László és Podmaniczky Szilárd állította össze, a felvételeket Nagy László készítette.